

ТЕХНОЛОГІЯ RWCT: ОСМИСЛЕННЯ І ВПРОВАДЖЕННЯ У СИСТЕМУ МОВНОЇ ОСВІТИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

kompetentnosti maibutnikh vchyteliv fizychnoi kultury [Diagnostics of the level of formation of professional competence of future physical education teachers]. *Bulletin of the Carpathian University. Series: Physical culture*. Vol. 32. pp. 116–123. [in Ukrainian].

6. Smoliakova, I.A. & Kiz, O.V. (2017). Vychennia motyvatsii uspiyku ta boiazni nevdach u studentiv koledzhu [Examining success motivation and fear of failure in college students]. *Physical and mathematical education: science magazine*. Vol. 4 (14). pp. 92–96. [in Ukrainian].

7. Tkachuk, H.V. (2019). Teoretychni i metodychni zasady praktychno-tekhnichnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv informatyky v umovakh zmishanoho navchannia [Theoretical and methodological principles of practical and technical training of future computer science teachers in the conditions of mixed education]. *Doctor's thesis*. Kyiv, 447 p. [in Ukrainian].

8. Uruskyi, V.I. (2012). Pedahohichna diahnozyka [Pedagogical diagnosis]. *Guidelines*. Ternopil, 129 p. [in Ukrainian].

9. Tsos, A.V., Belikova, N.O., Voynarovska, N.S., Vovtovykh, I.M. & Hats, H.O. (2015). Pedahohichna diahnozyka v systemi fizychnoho vykhovannia uchniv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv [Pedagogical diagnosis in the system of physical education of students of general educational institutions]. Lutsk, 240 p. [in Ukrainian].

10. Shtepa, O.S. (2008). Struktura ta formuvannia funktsii samomenedzhmentu [The structure and formation of the function of self-management]. *Actual problems of psychology. Collection of scientific works of the Institute of Psychology named after Hryhoriy Kostyuk, APS of Ukraine*. (Ed.). S.D. Makymenko, V.D. Potapova. Vol. 15. part. 2. pp. 430–436. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 01.08.2023

УДК 37.3.091.3.016:[811.161.2+003-028.31]

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.284812>

Марія Ліоненко, аспірантка IV курсу
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

ТЕХНОЛОГІЯ RWCT: ОСМИСЛЕННЯ І ВПРОВАДЖЕННЯ У СИСТЕМУ МОВНОЇ ОСВІТИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Стаття присвячена опису технології “Читання та письмо для розвитку критичного мислення” (RWCT) та її впровадженню в систему мовної освіти нової української школи. В статті зосереджено увагу на ключових етапах технології та її ролі в розвитку критичного мислення учнів. Розглядаються методи та прийоми, які сприяють ефективному застосуванню RWCT в освітньому процесі, зокрема у системі мовної освіти молодших школярів. Зазначаються переваги впровадження описаної технології для підвищення якості навчання та розвитку критичного мислення здобувачів освіти.

Ключові слова: критичне мислення; технології розвитку критичного мислення; технологія RWCT; розвиток критичного мислення; молодші школярі; мовна освіта; Нова українська школа; освітній процес.

Рис. 1. Таб. 1. Літ. 14.

Mariia Lionenko, Postgraduate Student,
Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University

RWCT TECHNOLOGY: UNDERSTANDING AND INCORPORATION INTO THE LANGUAGE EDUCATION SYSTEM OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

The article is dedicated to describing the “Reading and Writing for Critical Thinking” (RWCT) technology and its implementation in the system of language education in the New Ukrainian School. In the modern educational context, the development of critical thinking becomes a crucial task that fosters deep understanding and analysis of information, as well as the cultivation of creative abilities and independent thinking in students. The article focuses on the key stages of the RWCT technology and its role in fostering students’ critical thinking. The authors elucidate the methodological principles of RWCT, emphasizing the development of skills to analyze, evaluate, and critically perceive information from various sources. Methods and approaches that contribute to the effective implementation of RWCT in the educational process, especially in the language education of younger students, are explored. Educators receive practical recommendations on organizing lessons that actively engage students in the process of critical thinking. The article provides examples of tasks and exercises that aid in developing critical thinking, fostering students’ autonomy in the learning process, and encouraging them to become active participants in the educational journey.

The advantages of incorporating the described technology in enhancing the quality of learning and promoting students’ critical thinking skills are highlighted. The authors argue that RWCT empowers students to become critical-thinking citizens capable of analyzing information, asking questions, and making well-founded conclusions. The adoption of RWCT facilitates active learning, self-development, and self-education in students, preparing them for life in the modern information society.

Keywords: critical thinking; critical thinking development technologies; RWCT technology; development of critical thinking; younger students; language education; New Ukrainian School; educational process.

Постановка проблеми. Розвиток критичного мислення учнів є важливим для сучасного світу, де освітній процес не обмежується простим засвоєнням інформації, а набуває значення дослідницької діяльності. Учні стають активними суб'єктами співпраці та співдії, а вчителі виступають провідниками, партнерами та фасилітаторами, що сприяє створенню творчого психологічного клімату.

Крім того, завдання освіти зараз полягає не у технічній передачі знань, а у створенні ситуацій, які розвивають найбільш актуальні наскрізні навички: мислити критично, вчитися упродовж життя, проявляти гнучкість, прагнути до розвитку, діяти відповідально [1; 3].

Важливо пам'ятати, що критичне мислення формується та розвивається через комплексне і систематичне застосування різних методик, технологій, прийомів.

Аналіз останніх досліджень. Сутність і структуру критичного мислення досліджували такі вчені, як Б. Блум, Дж. Дьюї, Д. Халперн, А. Кроуфорд та інші [11; 12; 13]. Праці М. Красовицького, О. Пометун, О. Тягла та інших присвячені питанню технологій розвитку критичного мислення [5; 6]. Проблему розвитку критичного мислення у молодших школярів вивчали О. Барабаш, Н. Бібік, Н. Богданець-Білоskalенко, Л. Варяниця, Р. Матоніна, О. Шквир та інші [8; 9]. Технологія “Читання та письмо для розвитку критичного мислення” (RWCT), розроблена Джинні Стіл, Чарльзом Темплом, Куртом Мередітом і Скоттом Вальтером, входить до числа інноваційних методик розвитку критичного мислення учнів [13]. Проєкт RWCT вже успішно застосовувався у багатьох країнах та має потенціал удосконалити процес навчання та підвищити рівень розвитку критичного мислення серед молодших школярів. Однак для повноцінного впровадження цієї технології в систему мовної освіти Нової української школи потрібно детально проаналізувати її ефективність, методи та перспективи в контексті освітньої реформи. Тому стаття присвячена обґрунтуванню актуальності технології RWCT та її впровадженню у систему мовної освіти Нової української школи.

Метою статті є дослідження технології “Читання та письмо для розвитку критичного мислення” (RWCT) і її впровадження у систему мовної освіти Нової української школи. У статті буде проаналізовано принципи та методи RWCT, визначено її переваги для розвитку критичного мислення учнів молодшого шкільного віку, а також досліджено перспективи успішної інтеграції цієї технології в освітній процес Нової української школи.

Виклад основного матеріалу. Зарубіжна практика виявилася надзвичайно продуктивною у розробці технологій та методів розвитку критичного мислення. Так, Джинні Стіл, Чарльз Темпл, Курт

Мередіт і Скотт Вальтер з Університету Північної Айови в США розробили технологію “Читання та письмо для розвитку критичного мислення” (RWCT) [13, 10]. Проєкт охопив 40 тисяч учителів у 29 країнах.

Головною метою цього проєкту була розробка навчальних методик, що сприяють розвитку критичного мислення і можуть бути застосовані для учнів та студентів будь-якого віку на основі будь-якого навчального предмету. Так виникла методична система RWCT, яка містить концептуальну базу, і може бути впроваджена в освітніх закладах будь-якого рівня та в будь-якій аудиторії під час викладання будь-якої навчальної дисципліни.

Технологія “Читання та письмо для розвитку критичного мислення” або RWCT має такі цілі:

1. Формування нового стилю мислення, який характеризується відкритістю, гнучкістю, рефлексивністю та розумінням альтернативних рішень.

2. Розвиток таких особистісних якостей, як комунікативність, самостійність та відповідальність за свої вибори і результати діяльності.

3. Розвиток критичного мислення, яке дає змогу розпізнавати причинно-наслідкові зв'язки, розглядати нові ідеї у контексті наявних знань, відкидати непотрібну або недостовірну інформацію, розуміти зв'язок різних частин інформації, уникати категоричності в судженнях та інше.

4. Формування культури читання, що навчає орієнтуватися у джерелах інформації, використовувати різні стратегії читання, правильно розуміти прочитане, критично оцінювати нові знання, робити висновки й узагальнення.

5. Стимулювання самостійної пошукової творчої діяльності, сприяння розвитку механізмів самоосвіти та самоорганізації.

Ця технологія спрямована на розширення когнітивних навичок учнів, активізацію їхнього мислення та навичок самостійності, що є необхідними у сучасному освітньому середовищі. Особлива увага приділяється тексту, який використовується для читання, переказу, аналізу, трансформації, інтерпретації, написання і дискусій. У цій технології під “текстом” розуміють різноманітні форми, такі як письмовий текст, мовлення вчителя або іншого учня, відеоматеріали, зображення та інше. Педагог виступає координатором процесу.

В основі технології RWCT лежить базова модель уроку розвитку критичного мислення, яка складається з трьох фаз: виклик (Evocation), реалізація змісту (Realization of Meaning) та рефлексія (Reflection). Ці терміни були введені Джинні Стіл та Куртом Мередітом ще у 1997 р. [13, 12].

Отож, перша фаза, відома як “виклик”, спонукає учнів активізувати свої попередні знання, зацікавитися темою та визначити мету вивчення нового матеріалу.

**ТЕХНОЛОГІЯ RWCT: ОСМИСЛЕННЯ І ВПРОВАДЖЕННЯ
У СИСТЕМУ МОВНОЇ ОСВІТИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ**

Друга фаза, “осмислення”, є значущою, оскільки здобувачі освіти безпосередньо працюють з текстом, здійснюють цілеспрямовану й осмислену діяльність. Процес читання супроводжується різними діями учнів, такими як позначки, створення таблиць, складання конспектів, що допомагає їм відстежити власне розуміння тексту.

Третя фаза, “рефлексія”, передбачає роздуми й аналіз. На цьому етапі діти формують особисте став-

лення до тексту та фіксують його, використовуючи власний письмовий вислів або висловлюючи свою позицію в дискусії. Саме на цій стадії відбувається активне переосмислення власних уявлень з урахуванням нових знань.

Варто зазначити, що в технології представлено вісім базових уроків розвитку критичного мислення, кожен з яких має різні цілі. Короткий опис подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Базові уроки розвитку критичного мислення

Урок	Ціль
Перший базовий урок	Вивчення інформації на основі тексту
Другий базовий урок	Розуміння оповідного тексту
Третій базовий урок	Кооперативне навчання
Четвертий базовий урок	Проведення дискусії
П'ятий базовий урок	Пишемо й досліджуємо
Шостий базовий урок	Пишемо, щоб переконати
Сьомий базовий урок	Розуміння аргументів
Восьмий базовий урок	Критичне слухання

До кожного уроку автори технології RWCT подають тексти, чіткий план дій, а також відповідні методики та прийоми. Крім того, до кожного уроку є ґрунтовний методичний супровід і пояснення, що дає можливість педагогам-практикам підбирати власні тексти, які будуть актуальні для тієї чи тієї класної спільноти.

Ця методика є універсальною і добре працює в системі мовної освіти Нової української школи. Як приклад подаємо розробку уроку розвитку критичного мислення, в основу якого покладено другий базовий урок (розуміння оповідного тексту).

Тема уроку

Стосунки між людьми.

К. Бабкіна “Мсьє Жак та квітнева риба”

Мета: пояснити учням, що важливого є у стосунках між людьми; навчити розуміти й аналізувати текст, розрізняючи факти і думки, причини та наслідки, формулювати і обґрунтовувати власні висновки на основі проведеного аналізу.

Обладнання

Хрестоматія сучасної української літератури для читання в 3–4-х класах серії “Шкільна бібліотека” / укладач, автор передмови Стус Т.В. Довідання. Львів : Видавництво Старого Лева, 2018. 192 с. [7].

Картки-риби для роботи за методом “Фішбоун”.

Опис уроку

Урок будується на основі трифазної структури: **Актуалізація – Побудова знань – Консолідація.**

На цьому уроці під час фази **актуалізації** буде використано метод “Семантична карта” (Heimlich, 1986), метод “Припущення на основі запропонованих слів” у поєднанні з методом “Обміркуйте –

Об’єднайтесь у групи – Обміняйтесь думками”. Метод “Спрямованого читання” (Stauffer, 1969; Gunning, 2000) буде використаний на етапі **побудови знань.** Метод “Фішбоун” (Ishikawa Kaoru, 1956) у поєднанні з методом “Обміркуйте – Об’єднайтесь у групи – Обміняйтесь думками” буде застосований під час фази **консолідації.**

Хід уроку

Актуалізація

Для цієї фази було обрано методи “Семантична карта” та “Припущення на основі запропонованих слів” для того, щоб оцінити фонові знання учнів і представити їхній увазі поняття з розповіді.

Учні пропонують скласти семантичну карту до слова “БАЙДУЖІСТЬ”, а потім до протилежного за значенням слова “ЧУЙНІСТЬ”. Після цього педагог підсумовує думки дітей і виводить спільне визначення означених слів. Далі вчитель дає дітям наступне завдання за методом “Припущення на основі запропонованих слів”: “А тепер я пропоную вам подумати про три речі: *цікаві історії, картонні риби, кольорові фломастери.* Яку історію ви можете придумати, щоб у ній фігурували ці три речі? Подумайте 2 хв. Обдумайте місце дії, персонажів, події”.

Через 2 хвилини педагог просить учнів об’єднатися у групи по четверо і поєднати свої ідеї у вигляді історії, зауважуючи, що одна особа з кожної групи повинна підготуватися, щоб розповісти їхню спільну історію. На це учням дається приблизно 5 хв. Після цього часу учні презентують свої історії.

Побудова знань

На фазі побудови знань застосовується метод “Спрямоване читання”, коли читання учнів (діти читають мовчки – “про себе”) учитель спрямовує за

допомогою запитань рівня “розуміння”. Учні читають із зупинками, роблячи паузи, щоб обговорити кожні кілька абзаців.

Отже, учитель дає учням завдання читати мовчки перші два абзаци і подумати над запитанням “Чому автор оповідання щоразу згадує мсьє Жака?”.

Учні читають уривок. Після читання учитель повторює своє запитання, діти відповідають. Відбувається коротке обговорення. Учитель просить учнів прочитати наступні три абзаци і подумати над запитаннями:

Чому мсьє Жак приїхав до них аж із Франції?

Чому діти кепкували з вчителя?

Чого навчав мсьє Жак на своїх уроках?

Опісля відбувається коротке обговорення. Учитель пропонує дітям прочитати наступні п'ять абзаців і подумати над запитаннями:

Про яку французьку традицію розповів дітям мсьє Жак?

Що робили діти напередодні 1 квітня?

Як минув день 1 квітня для учнів 4-А класу?

Коротке обговорення. Тут дітей можна ще запитати про їхні передбачення, як будуть розвиватися

події далі. Учитель пропонує прочитати три наступні абзаци і подумати над запитанням:

Який сюрприз зробив мсьє Жак для учнів?

Опісля відбувається обговорення. Учитель пропонує дочитати оповідання та довідатися, як вчинять діти у цій ситуації. Коротке обговорення. Під час уроку в дітей можуть виникнути запитання: “Чому саме рибки дарують французи?”, “Чому на 1 квітня?”. Тому вчителю варто заздалегідь підготувати коротку історичну довідку про це.

Консолідація

Під час фази консолідації учні працюють з текстом за методикою “Фішбоун” у тих самих групах, як під час фази актуалізації на початку уроку (рис. 1. Схема “Фішбоун”). Варто зазначити, що кожна група працює з певним уривком тексту, який визначає вчитель. Це дасть можливість зекономити час та зробити обговорення цікавим для всіх учнів.

Учитель слідкує за роботою учнів і, якщо виникає потреба, коригує її. Потім відбувається обговорення результатів. Учитель також може запропонувати учням домашнє завдання: “Пригадайте, чи бували у вашому житті ситуації, коли ви мимоволі

Рис. 1. Схема “Фішбоун”

когось ображали чи були до когось байдужим? Якщо так, то спробуйте створити картонну квітневу рибу для цієї людини”.

Як бачимо, технологія RWCT базується на основному дидактичному циклі, який складається з трьох частин (фаз), кожна з яких має власну мету та завдання, потребує використання певних прийомів для реалізації поставлених цілей. Загалом, такий урок має бути досить змістовно навантаженим і порушувати актуальні для учнів теми [2; 4].

Крім усього вищезазначеного, автори цієї технології також надають неабиякої ваги таким аспектам, що сприяють розвитку критичного мислення:

- сприятливий психологічний клімат на занятті (зокрема це навчання у співробітництві, дотримання прийнятих правил тощо);

- учитель моделює процес мислення та підтримує учнів (він має демонструвати критичне мислення, заохочувати до активної роботи тощо);

- на уроці створена атмосфера пошуку та відкритості;

- учням надається підтримка, але тільки в необхідній формі та обсязі, що дає їм можливість відслідковувати власне навчання та підвищувати рівень виконання завдання;

- комфортний навчальний простір, який робить

легкою та природною співпрацю на комунікацію учнів і вчителя, учнів між собою.

Висновки. Технологія “Читання та письмо для розвитку критичного мислення” є комплексним підходом до навчання, який поєднує у собі читання та письмо як основні інструменти для розвитку критичного мислення учнів.

Основною метою технології є стимулювання критичного мислення учнів, розвиток аналітичних та оцінювальних навичок, а також вироблення вмінь висловлювати власну думку й аргументувати її. Вона сприяє формуванню критичного погляду на світ та підготовці учнів до активної участі в суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібік Н. Концепція НУШ, Нова українська школа: poradnyk dlia vchytelia. Київ : Літера, 2019. 208 с.
2. Гузар О., Ліоненко М. Моделі уроків розвитку критичного мислення: аналіз та особливості конструювання. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2021. № 1. С. 74–79.
3. Державний стандарт початкової освіти: прийнятий 21.02.2018 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>.
4. Ліоненко М. Методичні особливості формування культури критичного мислення молодших школярів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2022. № 1 (2). С. 28–34.
5. Пометун О. Нова українська школа: розвиток критичного мислення в учнів початкової школи. Київ : Освіта, 2020. 192 с.
6. Тягло О. Критичне мислення : навч. посіб. Харків : Основа, 2008. 99 с.
7. Хрестоматія сучасної української літератури для читання в 3–4 класах серії “Шкільна бібліотека” / укладач, автор передмови Стус Т.В. Довидання. Львів : видавництво Старого Лева, 2018. 192 с.
8. Шквир О. Критичне мислення молодших школярів: сутність і особливості. *Молодь і ринок*. 2019. № 4 (171). С. 27–31.
9. Шквир О., Ксьондзик Л. Технологія розвитку критичного мислення молодших школярів: авторський проект. *Молодь і ринок*. 2022. № 3–4 (201–202). С. 39–43.
10. Bloom B.S., Engelhart M.D., Furst E.J., Hill W.H. & Krathwohl D.R. Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain. New York : David McKay Co Inc. 1956.
11. Dewey J. How We Think. Dover Publications, 1997. 224 p.
12. Halpern D.F. Thought and Knowledge: An Introduction to Critical Thinking. 6th ed. New York : Routledge, 2022. 428 p.
13. Crawford A., Saul W., Mathew S.R. Teaching and learning strategies for the thinking classroom. New York, 2005. 252 p.

REFERENCES

1. Bibik, N. (2019). Kontseptsiiia NUSH, Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia [The concept of NUSH, New Ukrainian School: a teacher’s guide]. Kyiv, 208 p. [in Ukrainian].
2. Huzar, O. & Lionenko, M. (2021). Modeli urokiv rozvytku krytychnoho myslennia: analiz ta osoblyvosti konstruiuvannia. [Models of Critical Thinking Lessons: Analysis and Features of Construction]. *Scientific notes of Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University. Series: Pedagogy*. No. 1. pp. 74–79. [in Ukrainian].
3. Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity: pryiniatyї 21.02.2018. [State standard of primary education: adopted on February 21, 2018]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>. [in Ukrainian].
4. Lionenko, M. (2022) Metodychni osoblyvosti formuvannia kultury krytychnoho myslennia molodshykh shkoliariv. [Methodological Features of Developing Critical Thinking Culture in Young Students]. *Scientific notes of Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University. Series: Pedagogy*. No. 1 (2). pp. 28–34. [in Ukrainian].
5. Pometun, O. (2020). Nova ukrainska shkola: rozvytok krytychnoho myslennia v uchniv pochatkovoї shkoly [New Ukrainian school: development of critical thinking of primary school students]. Kyiv, 192 p. [in Ukrainian].
6. Tiahlo, O. (2008). Krytychne myslennia [Critical thinking]. Kharkiv, 99 p. [in Ukrainian].
7. Stus, T. (2018) Hrestomatia suchasnoї ukrainskoї literatury dlia chytannia v 3–4 klasah serii “Shkilna biblioteka” [Textbook of modern Ukrainian literature for reading in grades 3–4 of the “School Library” series]. Lviv, 192 p. [in Ukrainian].
8. Shkvyr, O. (2019). Krytychne myslennia molodshykh shkoliariv: sutnist i osoblyvosti [Critical thinking of primary schoolchildren: essence and features]. *Youth & market*. No. 4 (171). pp. 27–31. [in Ukrainian].
9. Shkvyr, O. & Ksiondzyk, L. (2022). Tekhnolohiia rozvytku krytychnoho myslennia molodshykh shkoliariv: avtorskyi proekt [Technology for the development of critical thinking of primary schoolchildren: the author’s project]. *Youth & market*. No. 3–4 (201–202). pp. 39–43. [in Ukrainian].
10. Bloom, B.S., Engelhart, M.D., Furst, E.J., Hill, W.H. & Krathwohl, D.R. (1956). Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain. New York: David McKay Co Inc. [in English].
11. Dewey, J. (1997). How We Think. Dover Publications, 224 p. [in English].
12. Halpern, D.F. (2022). Thought and Knowledge: An Introduction to Critical Thinking. 6th ed. New York: Routledge, 428 p. [in English].
13. Crawford, A., Saul, W. & Mathew, S.R. (2005). Teaching and learning strategies for the thinking classroom. New York, 252 p. [in English].

Стаття надійшла до редакції 17.07.2023

